

2002-09-23

Strategiplan 2003 – 2007

Jämtlands Läns Museum

Strategiplan för Jämtlands Läns Museum 2003 – 2007

Inledande ståndpunkter från landsantikvarien

Strategiplanen i förhållande till andra viktiga dokument för läns museet

Denna fleråriga strategiplan är utarbetad så den ingår i ett samordnat nätverk av dokument, som tillsammans anger både ramar och inriktning för museets verksamhet de närmaste åren.

Av dessa dokument kan först nämnas **stadgarna** för Stiftelsen Jämtlands Läns Museum, vilka ger den principiella grunden för verksamheten. Här formuleras primärt museets ändamål. Med ändamålsparagrafen som en huvudutgångspunkt har det 2002 utarbetats ett **huvudmannadirektiv**, där museets fyra stiftare har formulerat mycket överordnade utvecklingsmål för museet. För det andra finns den 1999 antagna **utvecklingsplanen för Jamtli**, där den första genomförandefasen har inletts 2002. Utvecklingsplanen för Jamtli omfattar investeringar i nya anläggningar, som ger förutsättningar för utvecklingen av läns museets besöksanläggning – alltså Jamtli. Därutöver ingår läns museets **arbetsordning** som beskriver organisation, ansvarsfördelning och delegation.

Strategiplanen för Jämtlands Läns Museum skall ses som en plan för hela museets verksamhet. Den är därför utformad så att förverkligandet av strategiplanen är oberoende av nya investeringar på Jamtli. Med strategiplanen för Jämtlands Läns Museum uppstår emellertid ett behov av att genomgripande revidera den existerande utvecklingsplanen för Jamtli. Det arbetet förväntas ske under vintern 2002/2003, så att en reviderad plan kan presenteras under våren 2003.

Process för framtagning av strategiplanen

Framtagningen av strategiplanen sker under 2002 skett på följande sätt:

- mars Direktiv från landsantikvarien till museets avdelningar och staben
- april Direktiven diskuteras i museiledningen
- maj Överordnade mål fastställs av museiledningen
- maj Presentation av överordnade mål för hela personalen
- augusti Avdelningarna utarbetar bidrag till strategiplanen utifrån direktiven
- september Personalseminarium på sektionsnivå om första utkast till strategiplan
Seminarium med samarbetspartners inom kultursektorn om andra utkast.
- oktober Presentationsseminarium av strategiplan för styrelsen
- december Styrelsen fastställer strategiplan för 2003 - 2007

Samarbete som viktig förutsättning för förverkligandet av strategiplanen

För att kunna driva och utveckla Jämtlands Läns Museums relativt stora verksamhet, är det nödvändigt att inleda med ett ställningstagande ; museet önskar, skall och måste samarbeta med omvärlden.

Man kan också konstatera att läns museets uppnående av egna mål ofta förutsätter att andra uppnår sina och vice versa. Det är faktiskt en riktig god förutsättning för samarbete och samverkan. Vi föreställer oss, att läns museet i högre grad än tidigare vill vara den uppsökande parten vid inledningen av ett samarbete.

I grunden är det alla de nedan nämnda delarna av strategiplanen, som vi mycket gärna ingår samarbete kring. Dessutom finns säkert utvecklingstankar hos andra, som

dels kan samordnas med läns museets strategimål, dels tankar som läns museet kanske kan hjälpa till att förverkliga. Vi på museet hoppas mycket på, att dessa ord om samarbete och samordning kommer mottagas i samma varma och entusiastiska anda, som det är tänkt.

Resursmässiga förutsättningar för strategiplanen

Strategiplanen har som utgångspunkt att inte påräkna ökade anslag från huvudmännen under planperioden. Verksamheten ska bedrivas så effektivt och ekonomiskt som möjligt. Utvärdering och uppföljning ska regelbundet ske i samband med årsberättelse och verksamhetsplan.

Det är också viktigt att skapa en positiv och kreativ arbetsmiljö där personalen känner sig motiverad och informerad. Särskilda insatser ska riktas mot utbildning och personalutveckling. De rutinmässiga kontakterna med styrelsen, huvudmännen och de ideella organisationerna ska stärkas.

Överordnade mål för läns museet under kommande fyra år

Om fyra år, dvs 2007, ska omvärlden märka och ha en uppfattning och upplevelse av att läns museet har genomgått en förnyelse och utveckling. Förändringsarbetet ska ske utifrån intentionerna i nedanstående strategiplan som leder till att realisera följande tio konkreta mål:

1. Stärka produktion av kunskap.
2. Generell satsning på nyare tid – alltså både dokumentation och förmedling
3. Sträva efter en djup och bred förankring av museets verksamhet i länet
4. Synlig etablering av mångkulturell historiesyn inom museet och i länet.
5. Lyfta fram konstverksamheten och ge den motsvarande ställning som kulturhistoria inom förmedling, forskning och samlingsarbete
6. Leva upp till ansvaret för utveckling av kulturarvsturismen i hela länet
7. Prioritering av det fotografiska kulturarvet
8. Utveckling av nya museipedagogiska metoder och strategier
9. Etablering av ”Jamtlivinter” – en motsvarighet till sommarens Historieland
10. Etablering av Kunskapens hus inklusive konsthall

Det är naturligtvis med avsikt som de tio överordnade målen är formulerade i kvalitativa termer framför kvantitativa. Vår strävan och möjlighet till att med kraft förverkliga dessa mål kommer naturligtvis vara avhängig av tillgängliga resurser. Men nedanstående strategiplan ger förhoppningsvis läsaren en god uppfattning om hur vi har tänkt oss att ”nä fram”.

Arbetsinriktning för att nå uppställda strategiska mål 2003-2007

Gemensam övergripande arbetsinriktning

Forskning och kunskapsuppbyggnad är en förutsättning för museets framtida verksamhet. Med kunskapsuppbyggnad menas även dokumentation och förmedling av äldre hantverk. Museets forskningsverksamhet bör därför stärkas samtidigt som kontakter med högskolan och universiteten fördjupas.

Det nya mångkulturella samhället har på olika sätt berikat oss med nya erfarenheter, kunskaper och traditioner, men baksidan av myntet är att den sociala, religiösa och kulturella segregationen och intoleransen samtidigt har brett ut sig. Med ökad kunskap om - och trygghet i - den egna kulturen kan förutsättningarna öka för en större öppenhet och förståelse även för andras kulturer. I läns museets uppdrag ligger därför att uppmuntra bevarandet av, och engagemanget för, den "egna" kulturen som man identifierar sig med, såväl hos gamla som nya innevånare.

Dagens regionala fokusering innebär att kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse i tillväxksammanhang kan komma att öka, exempelvis när det gäller regional profilering, attraktiv livsmiljö och kulturturism. Läns museet ser här utvecklingsmöjligheter i ett inrättande av kommunmuseer och kommunantikvarier. Kontakterna med lokalt organiserade aktörer och hembygdsföreningar ska också utvecklas.

Inom projektet Agenda kulturarv ska läns museet i samverkan med länsstyrelsen utarbeta nya former för kulturmiljöarbetet – anpassade till bl.a. de nya krav som ställs utifrån dagens kulturmiljöpolitik och de nationella miljömålen. Kulturmiljöarbetet är väsentligt för utvecklingen av en god och stimulerande livsmiljö och ett hållbart samhälle. Ett aktivt brukande av landskapet skapar en medvetenhet och ett engagemang som är förutsättningen för en långsiktigt hållbar utveckling i länet. Estetiskt tilltalande miljöer har också en viktig roll både för det fysiska och psykiska välbefinnandet.

Jamtli utveckling som turistmål och arena bör fortsätta. Jamtli är idag ett viktigt och attraktivt besöksmål som måste utvecklas för att behålla och utöka besöksnivån. Jamtli är också ett museum, varför vi även behöver se över de befintliga miljöernas autenticitet och användning. I uppdraget att utveckla Jamtli ingår även ett nätverksbyggande där länets kulturhistoriskt baserade besöksanläggningar lyfts fram och marknadsförs. Ett särskilt uppdrag är att se över museisituationen i Östersund.

Kulturarvet och kunskapen om samhällets utveckling är en viktig grund för demokratisk medvetenhet. I detta sammanhang har den internationella trenden mot ökad samverkan mellan arkiv, bibliotek och museer (ABM) stor betydelse för att skapa nya alternativa arenor för kunskap och tillgänglighet. Museet är involverat i ett samarbete om planerna för "Kunskapens hus" tillsammans med Landsarkivet och Föreningsarkivet – samt i viss omfattning förmodligen även med Länsbiblioteket. I anslutning här till arbetar vi även nära tillsammans med konstvärldens olika aktörer om en konsthall.

Avdelningarnas arbetsinriktning 2003-07

Vård och samlingar

Avdelningens personal skall, genom ökad kompetens, i större utsträckning kunna delta i Minnesbankens arbete, samt utgöra expertfunktion för bl.a. hembygdsföreningars arbete med de egna samlingarna. Inom arkivområdet förutsätts ett nära samarbete med Landsarkivet och Föreningsarkivet.

Avdelningen skall generellt inte arbeta med insamling eller dokumentation, men utifrån registrerings-, plats- och bevarandeperspektiv – påverka museets dokumentations- och insamlingsarbete.

Avdelningen har gemensamt ansvaret för driften av museets Minnesbank, samt ansvaret för att förbereda denna funktion i en gemensam expedition i ett kommande Kunskapens Hus.

Mål i planperioden:

1. Avdelningen skall utveckla förslag till en museipolicy för passiv föremålsinsamling.
2. Avdelningen skall utarbeta förslag till en museipolicy för kompletterande insamling av fotografiska samlingar och rekvisita.
3. Avdelningen skall förbereda, och senare verkställa, rekvisitaförvärv inom temana ”Jämtland 1956” och ”Jämtland 1971” - samt på museiledningens direktiv ytterligare teman – för användning i kommande miljöer på Jamtli.
4. Avdelningen skall speciellt se över arkivsektionens verksamhet i förhållande till Landsarkivet, Föreningsarkivet och länsbiblioteket.
5. Avdelningen skall förbereda ett deltagande i ny publik verksamhet, tex. med möjlighet att se konserveringsverksamhet, föremålsregistrering, fotodigitalisering och rekvisitaproduktion.
6. Avdelningen skall utarbeta ett förslag om museets magasinsutveckling över en femårs- och en tioårsperiod. I uppdraget ingår att bedöma konsekvenser i förhållande till en etablering av Kunskapens Hus.
7. Avdelningen skall i samråd med avdelningen för Marknadsföring och förlag utveckla bildbyråverksamheten.
8. Avdelningen förväntas iståndsätta ett filminventeringsprojekt och eventuellt ett filmsamlingsprojekt med tillhörande magasineringsproblematik i planperioden.
9. Den uppdragsfinansierade konserveringsverksamheten vid länmuseet ska utvecklas och mängden konserveringsuppdrag bör ökas. Arbetet skall ske i samverkan med den byggnadsantikvariska verksamheten.

Förmedling och utställningar

Stor vikt skall läggas vid att ständigt utveckla museets signum - verksamhet riktad till barn i förskola, skola samt fritidsverksamhet. Stor vikt skall även läggas vid att vidmakthålla kvaliteten i befintliga utställningar och miljöer.

Levande historia, förmedlad i rollspel och agerande är ett annat signum som ska ge Jamtli attraktionskraft. Avdelningen har till uppgift att fortsatt arbeta vidare med denna förmedlingsform. Samtidigt skall det finnas en nyfikenhet och öppenhet mot nya sätt att förmedla historia.

Det historiska jordbruket med lokala äldre husdjursraser och grödor bedrivs inom avdelningen med tidsenliga metoder med hästdragna redskap, sammanhörande med de tidsmässiga miljöer som finns inom Jamtli. Jordbruket är både en viktig publik verksamhet och ett led i arbetet med att bevara kunskapen om äldre tekniker och bruksmetoder.

Avdelningen skall tillvarata möjligheter att på uppdragsbasis arbeta ute i länet genom t.ex. utställningar, ide´program , kulturstigar och andra utställnings- och informationsinsatser.

Det är viktigt, att avdelningen ser till, att avdelningens yngre antikvarier under planperioden deltar i alla delar av avdelningens verksamhet med hänsyn till både museets rekryteringsmöjligheter och antikvariernas fortsatte utbildning.

Museets strävar efter att ha en gemensam organisation inkl verkstadsfunktioner för produktion inom förmedlingsverksamheten, såsom utställningar, vandringsutställningar, skolpaket, rekvisitatillverkning, mm.

Mål i planperioden:

1. Det skall byggas upp en basnivå för museets förmedlingsaktiviteter omfattande alla delar av avdelningens verksamhet, för såväl Jamtli som länet i sin helhet.
2. En preliminär årsplan för museets förmedling för följande kalenderår skall fastställas senast i september varje år. I planen skall finnas visst utrymme för engagemang i aktuella frågor eller möjligheter som uppstår under året. Årsplanen ligger till grund för såväl prioriteringar inom marknadsföringsinsatser som inom museets serviceorganisation.
3. Det är mycket viktigt, att det inom hela avdelningen pågår en fortsatt metodutveckling, dels för att förbättra och effektivisera förmedlingen på museet, dels för att museet skall kunna bevara sin nationella och internationella position.
4. Gränsen mellan inne- och ute-museet ska upphävas i museets förmedling på Jamtli historieland och Jamtlimuseet.
5. Jamtlis historiska jordbruk skall utvecklas såväl innehålls- som förmedlingsmässigt.
6. Museets föredrags- och kursverksamhet skall samordnas med motsvarande verksamhet på Landsarkivet och Föreningsarkivet – samt kanske med andra kulturarvsförmedlare.
7. Museet vill stärka förmedlingssamarbetet med bl.a. länskulturen. Det kan vara samproduktioner, utnyttjande av Jamtli som arena eller i andra samarbetsformer.
8. Museet bör inom de kommande år prioritera kunskapsförmedling av länets historia efter 1945. Det förväntas, att museet med nya metoder skall satsa på kunskapsförmedling utifrån museets fotografiska samlingar.
9. Museet ska snarast påbörja utvecklingen av en vintersäsong, som förhoppningsvis om några år kan få motsvarande uppmärksamhet som nuvarande sommarsäsong. Det är ett överordnat mål, att vintersäsongen kan ha premiär – med experimentell projektverksamhet – 2002/2003 och att vintersäsongen före utgången av planperioden är en integrerad del av museets drift.
10. Avdelningen bör arbeta för att stärka basresurserna inom barn- och ungdomsverksamheten, särskilt för att utveckla skolverksamheten. Möjligheterna för samordning och koordinering med Landsarkivets och Föreningsarkivets arkivpedagogiska verksamhet bör utvecklas. Basprincipen för verksamheten ska även fortsättningsvis vara att museet sprider metoder till lärare och andra ute i länet.
11. Avdelningen bör kunskaps- och färdighetsmässigt förbereda sig för att kunna arbeta med en 1956-miljö och en 1971- miljö samt därtill eventuellt etablera en fristående museibyggning på Jamtli.
12. Minst en vandringsutställning skall produceras årligen för distribution ut till biblioteksfilialer, församlingshem och skolor. Äldre vandringsutställningar som fortfarande fungerar skall fräschas upp och sättas i turné tillsammans med de nya.

13. Medvetenheten om Jamtlis potential ur folkhälsosynpunkt skall stärkas.

Dokumentation och forskning

Avdelningens grundläggande uppdrag är att initiera och utveckla kunskapsproduktion samt bedriva kulturmiljövård. Avdelningen ska bedriva forskning och dokumentation inom museets olika verksamhetsområden samt ansvara för att museets verksamhet håller en hög vetenskaplig kvalitet. Arbetet ska ske i nära samarbete med andra institutioner inom kulturarvssektorn, universitet och högskola.

Avdelningen har ett särskilt ansvar för att stödja och utveckla den forskning som bedrivs av museets antikvarier inom ramen för den införda forskningsplikten. I detta inbegrips bland annat kontakter med andra forskningsinstitutioner och forskare, eventuell handledning samt att initiera externa och interna seminarier och symposier.

Det ingår i avdelningens uppdrag att genomföra dokumentation och insamling, vilket skall ske i samråd med övriga avdelningar, inte minst avdelningen för Vård och samlingar, samt i samarbete med andra aktörer inom fältet som t.ex. hembygdsrörelsen, Föreningsarkivet och Landsarkivet.

Inom kulturmiljövården skall särskild vikt läggas vid att utveckla nya former för kulturmiljöarbetet, anpassade till både dagens kulturmiljöpolitik, miljöarbete och rollfördelning mellan regional och kommunal nivå. Här är kulturmiljöarbetet väsentligt för att utveckla god livsmiljö och arbeta för ett hållbart samhälle med goda och stimulerande miljöer.

Uppdragsverksamhet inom kulturmiljövården bör få en närmare koppling till avdelningens forskningsverksamhet.

Ämnesmässigt tar avdelningens verksamhet utgångspunkt i följande tre områden: arkeologi, bebyggelsehistoria och etnologi. Till detta skall läggas sektorsspecifik forskning.

Mål i planperioden:

Avdelningen skall utveckla en forskningsstrategi, som omfattar dels antikvariernas forskning inom ramen av forskningsplikten, dels avdelningens egna fasta medarbetare samt avdelningens anställda inom uppdragsverksamhet. Denna forskningsstrategi skall ha sin *ämnesmässiga* utgångspunkt i följande huvudområden:

ARKEOLOGI

- Kulturlandskapets förändringar
- Livsvillkor och kulturmöten i vikingatid och medeltid

BEBYGGELSEHISTORIA

- Byggnadsteknisk utveckling
- Bebyggelse i ett kulturlandskapskontext

KULTURHISTORIA

- Industrialisering, utflyttning och inflyttning
- Fritid och turism

SEKTORSPECIFIK FORSKNING

- Fotografiet – kognitiva och didaktiska undersökningar
- Den levande historien och pedagogisk teori

Museets forskningsplan ska med utgångspunkt i ovan nämnda ämnen operera med perspektiveringar, som vilar på läns museets särskilda karakteristik (tex. i samlingar-

na och i traditionerna på museet) samt i strategiskt viktiga perspektiv i den aktuella samhällsutvecklingen. Särskilt tankarna omkring ”mångfald” bör beaktas.

Under perioden ska avdelningen bygga upp en externt finansierad etnologisk dokumentations- och forskningsverksamhet. Inom denna skall bedrivas forskning som med utgångspunkt i museets övergripande mål kring kulturell mångfald skapar ny kunskap om människans livsvillkor i länet ur såväl ett historiskt som nutida perspektiv. Särskild uppmärksamhet ska ägnas tiden efter 1945.

Avdelningen ska aktivt arbeta för att digitalisera byggnadsinventering och andra kulturmiljöregister, för att därmed underlätta och sprida användningen av materialet.

Befintlig bebyggelsehistorisk kunskap i dokumentationsrapporter etc skall aktiveras i projekt inom informationsspridning och forskning.

Avdelningen skall utarbeta nya former för medverkan i arbetet med skydd åt kulturminnen i skogsmark .

Publik och service

Direktiv

Övergripande inriktning:

Avdelningen omfattar de delar av museets verksamhet, som samlat anses för att vara den del, som kan drivas på kommersiella villkor. Ett överordnat mål är därför att försöka finansiera hela verksamheten genom intäkter från konferens-, arrangemang, restaurations-, kafé-, butiks- och vandrarhemsverksamhet. Målet ska förverkligas med huvudprincipen att avdelning skall ha sin placering och samexistens med museets övriga verksamhet. Detta ska ses som en positiv tillgång och inte som en belastning.

Avdelningen skall inte själv arbeta med marknadsföring, men skall naturligtvis tillhandahålla sin produktinformation till avdelningen för Marknadsföring och förlag.

Det är en överordnad intention, att om avdelningens sektioner uppnår driftöverskott, kan avdelningen använda en del av detta till nyinvesteringar och utvecklingsinsatser efter beslut av museiledningen.

Mål under planperioden:

1. Under planperioden skall avdelningen utveckla nya kommersiella produkter inom varje gren av sin verksamhet – den drifttekniska delen undantagen. Dessa produkter kan vara både självständiga produkter för sektionen, självständiga gemensamma produkter för avdelningen, för museet eller i samarbete med andra anläggningar.
2. Avdelningen skall samverka med avdelningen för Förmedling och utställningar för att utveckla museets basnivå inom förmedlingen. Det gäller både kända delar såsom julmarknaden, historieland under sommaren, samt nya programdelar som tex. vintersäsong. Det samma gäller nya produkter. Det kan vara ”weekend i skogskojan”, ”middag anno 1824”, ”högtid i 1942-miljö”, ”Sommarkonsert på Jamtli”, ”1950-talet i Jamtlis biograf” osv.
3. Avdelningen skall utarbeta förslag till kort- och långsiktiga utvecklingsplaner för Restaurant Hov, Jamtli Butik, Museikaféet, Jamtli Vandrarhem samt Reception och Teknisk sektion. I dessa förslag förväntas produktpresentationer, prissättning,

marknadsföringsidéer samt budget att ingå – utarbetade i samråd med ämnesansvariga personer i avdelningar och stab.

4. I utvecklingen av avdelningen ingår som en viktig uppgift att bistå med expertkunskap för utveckling av publik- och servicefunktioner på andra kulturarvsbaserade besöksmål i Östersunds kommun och i länet som helhet.
5. Produktsammansättningen i butik, restaurant och kaféet osv. skall utvecklas.

Marknadsföring och förlag

Avdelningen skall utveckla både en intern och extern informationspolitik.

Avdelningen skall vidmakthålla och utveckla museets förlag såsom varande ett av länets ledande bokförlag.

Det är en betydande utvecklingsresurs om museets marknadsföring och förlag har direkta möjligheter att stötta och utveckla varandra.

Mål under planperioden

1. Jamtli Förlag skall utvecklas genom att:
  - överväga om museet kan producera och ge ut både internetverk, cd-rom, dvd osv.
  - utveckla en basnivå i sin årliga utgivning, som ekonomiskt bär förlagets utgifter med 1,5 – 2 anställda samt naturligtvis ett driftsöverskott, som tillförs förlagets riskkapital, men som också kan utgöra avdelningens gemensamma utvecklingsmedel.
  - i sin utgivningsverksamhet se sig som en kommersiell del av museets samlade förmedling och därför utnyttja samt påverka denna i sin helhet.
2. Museets marknadsföringsarbete skall finna ett rimligt arbetsförhållande med Turist- och kongressbyrån i Östersund. Avdelningen skall utarbeta olika alternativa modeller för denne arbetssamverkan.
3. Avdelningen skall utveckla en basnivå för marknadsföringen. I övervägningarna och prioriteringarna skall följande förhållanden beaktas:
  - A. Marknadsföringen i form av annonser, broschyrer, affischer, tv-inslag, hemsidor, osv. alltså basmarknadsföringen – skall utvecklas till en fast nivå, som är budgeterbar.
  - B. Basmarknadsföringen tar sin utgångspunkt i museets aktiviteter, producerade av avdelningarna för Förmedling och utställningar och för Publik och service samt förlaget. Det är viktigt, att Avdelningen för Marknadsföring och förlag påverkar och ställer krav till ”producenterna” inom museet.
  - C. Basmarknadsföringen skall beakta lokala- och regionalpolitiska hänsyn genom att kanalisera marknadsföringsresurserna jämnt på aktörerna under en flerårsperiod.
  - D. I basmarknadsföringen skall ingå största möjliga hänsynstagande till museets generella roll som länsmuseum, varför en rad kulturhistoriskt baserade besöksmål i länet i rimligt omfattning skall tas med.
4. Avdelningen skall inom marknadsföringen utveckla särskilda marknadsföringsinsatser med de möjligheter, som finns i tex. museets avtal med Milko och liknande senare avtal.

5. Avdelningen skall särskilt prioritera att vidmakthålla och utveckla museets hemsida som både informationskälla, presentation och interaktivt verktyg för museet och marknadsföringen.
6. Ett gemensamt formspråk ska utarbetas, omfattande trafikskyltar, skyltning utanför och inne på Jamtli Historieland, skyltning inne på museet, Jamtlibroschyr, höst- och vårprogram, flygblad, affischer samt affischpelaren på Stortorget. När vi gör ny hemsida ska den också ingå i programmet. Eventuellt är arbetet med ett nytt formprogram något vi lägger ut på ett utomstående PR-företag.